

Trzy pytania o klimat - dlaczego drzewa są najlepszym sojusznikiem człowieka w walce o dobry klimat

TRZY PYTANIA O KLIMAT

Sebastian Sołtysiak
Zespół Parków Krajobrazowych
Województwa Małopolskiego

Rozmowa z Sebastianem Sołtysiakiem, specjalistą ds. ochrony przyrody w Zespole Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego

- 1. Dlaczego obecność drzew w naszym otoczeniu jest tak ważna z punktu widzenia zmiany klimatu?**

Znaczenie drzew doceniano od dawna, sadząc między innymi zadrzewienia przydrożne w celu ochrony podróżnych przed upałem, deszczem, wiatrami czy śniegiem – **stąd tak wiele wiekowych lip, dębów czy też kasztanowców wzdłuż naszych dróg.**

W większej skali w walce ze zmianą klimatu powinniśmy zwrócić uwagę przede wszystkim na stan zwartych zadrzewień, przede wszystkim wielkich kompleksów leśnych, które m. in. **zbierają olbrzymie zasoby wody** opadowej. **Drzewa mają niezwykle znaczenie dla regulowania lokalnego klimatu, a zwłaszcza obniżenia temperatury**, ponieważ zwiększona wilgotność powietrza ma wpływ na zmiany amplitud powietrza (nawet dobowych i rocznych), intensywności nasłonecznienia, a także sum i częstotliwości opadów. Warto zwrócić uwagę na to, że za retencję wód opadowych, ich powolne wsiąkanie w głąb gleby i powolny odpływ przy nadmiarze, odpowiadają właśnie drzewa i to nie tylko żywe, ale także te zamierające i martwe.

Obecność drzew w naszym otoczeniu doceniamy zwłaszcza w okresie upałów, szczególnie w centrach miast. To w takich momentach uświadamiamy sobie, że naszym głównym sprzymierzeńcem są drzewa: dojrzałe, o rozległych, gęstych koronach, a nie odmiany ozdobne o kulistym lub pionowym wzroście. Rola zacieniania, osłaniania czy transpiracji wody ma wpływ nie tylko na nas samych, ale również na nasze otoczenie, powodując obniżenie kosztów ogrzewania lub klimatyzowania budynków, a także przedłużenie żywotności ocienionej nawierzchni.

Drzewa przyczyniają się także do ograniczania hałasu nawet o 50 %, zwłaszcza wzdłuż dróg, gdzie im szersze pasy zieleni, tym mniejszy dyskomfort. Przy okazji redukcji hałasu warto wspomnieć o ich roli wiatrochronnej (zmniejszając siłę wiatru) i glebochronnej (zapobiegają wywiewaniu i osuwaniu się gleby).

Wszyscy wiemy także, iż **drzewa przechwytyją i magazynują dwutlenek węgla**, dostarczając tlen w procesie fotosyntezy oraz kumulują zanieczyszczenia z powietrza i gleby. Wytwarzają również fitoncydy, czyli substancje wydzielane w celu ochrony przed patogenami, które pozytywnie wpływają na osoby przebywające w lasach, zwłaszcza iglastych. Pobyt i obserwacja mieszkańców drzew zmniejsza również stres i odpręża ludzi, a tym samym możemy stwierdzić, że **drzewa są sojusznikami nie tylko w kwestii klimatu, ale również zdrowia fizycznego i psychicznego ludzi**.

2. Na co należy zwrócić uwagę sadząc młode drzewko i jak się nim potem opiekować?

Biorąc pod uwagę przysługi, jakie dają nam drzewa, powinniśmy zapewnić im jak najlepsze warunki do rozwoju, zwłaszcza na start. Należy uwzględnić **dostępność miejsca**, jakie chcemy przeznaczyć dla sadzonego drzewa, **bliskość budynków**, mediów i zastanowić się jaką ma pełnić funkcję w naszym otoczeniu. Podczas wybierania sadzonki istotne jest, aby **sprawdzić czy sadzone drzewo nie miało rozległych uszkodzeń**, śladów szkodników itp.

Sadzimy **ustawiając drzewo w centrum dołu**, na głębokość nasady pnia (miejsce powyżej rozwoju korzeni). **Bryła korzeniowa powinna znajdować się ok. 2-5 cm nad poziomem gruntu**, ponieważ nie wszystkie gatunki zdołają sobie poradzić ze

zbyt głębokim nasypem ziemi w szyi korzeniowej i w efekcie zamierają, jak np. brzoza lub robinia.

Wysokie nasadzenia **stabilizujemy palikami, podlewamy po zaraz po wsadzeniu** i w pierwszym okresie wzrostu po kontroli stanu wilgotności gleby. Zimą bieląc pnie chronimy je przed silnym nagraniem, a na otwartych terenach osłaniamy pnie przed zwierzyną. **Unikamy nawożenia zaraz po posadzeniu**, a jego stosowanie ograniczamy do gleb mało urodzajnych, unikając obszaru w pobliżu szyi korzeniowej.

Warto zapoznać się z najnowszymi zasadami cięcia danego gatunku drzew. Opieka nad drzewami nie polega na bezsensownym i nadmiernym cięciu, które prowadzi do powstawania rozległych ubytków i infekcji przez grzyby, a w efekcie osłabienia kondycji i zamierania. Jeśli nie jest to konieczne, **nie powinniśmy wycinać gałęzi, które mają średnicę większą niż 10 cm**, a zwłaszcza drzew takich jak: brzoza, topola, świerk i klon.

Prawidłowemu rozwojowi nie sprzyja również utwardzanie nawierzchni w pobliżu systemu korzeniowego drzew. Trzeba wiedzieć, że korzenie drzew odpowiadają nie tylko zarysowi korony, ale sięgają znacznie dalej, w zależności od miejsca rozwoju i gatunku. Często ingerencja w strefę korzeniową drzewa doprowadza do zamierania i infekcji korzeni, a także osłabienia jego stabilności w gruncie. Dlatego opiekę, a zwłaszcza nad cennymi, dojrzałymi i sędziwymi drzewami powinniśmy powierzyć doświadczonemu ekspertowi, a także zapoznać się z prawnymi aspektami opieki nad drzewami.

3. Jakie gatunki warto wybrać jeśli sadzimy drzewo przy domu, a jakie potrzebne nam są w parkach krajobrazowych, lasach i na terenach publicznych (np. parki miejskie, centra wsi)?

Wybór gatunku drzewa wymaga doświadczenia, dlatego warto brać udział w zorganizowanych akcjach sadzenia drzew, aby zapewnić im zdrowy wzrost, dając szansę na ciągłość pokoleniową takich zadrzewień w kolejnych latach. Dlatego też takie akcje jak Małopolski Dni dla Klimatu są nieocenione.

Najpierw należy sprawdzić **wymagania glebowe i świetlne**, odporność na niedobory **wody, mrozoodporność i długowieczność**. Nie zawsze wybór drzewa, które rośnie w naszej okolicy jest dobry, gdyż wiele z nich to gatunki obcego pochodzenia, mocno ekspansywne i inwazyjne np. bożodrzew gruczołkowaty, klon jesionolistny, czy robinia akacjowa. Trzeba też wiedzieć, że **nie wszystkie gatunki drzew znoszą pełne nasłonecznienie** jak np. sosna zwyczajna, dąb szypułkowy lub brzoza brodawkowata. Gatunki **cieniożne**, a przy tym długowieczne, to: buk, jawor lub grab, a z iglastych jodła lub cis.

Parki krajobrazowe to nie tylko lasy, ale również zadrzewienia **śródpolne, przydrożne i nadwodne**, tu najlepszym wyborem są gatunki typowe dla danego

siedliska. Istotne są zwłaszcza **solitery**, czyli drzewa rosnące na otwartej przestrzeni, najczęściej takich gatunków jak lipa, dąb czy wiąz. Ważnymi korytarzami ekologicznymi są natomiast **aleje** długowiecznych gatunków, jak lipa, dąb, jesion wyniosły, ale również gatunków krótkowiecznych, jak wierzba biała i szara w formie głowiastej.

Parki miejskie dają szerszy wybór gatunków. Z rodzimych szczególnie cenionym za walory ozdobne drzewem jest **klon pospolity**, który tworzy szerokie korony, jednak nie znosi zasolenia i utwardzenia gruntu, stąd cierpi w zadrzewieniach przydrożnych. Imponujące korony tworzą m.in. **dąb szypułkowy** i **buk** zwyczajny (często w różnych odmianach np. o purpurowych liściach), wysokością góruje **jesion** wyniosły. **Lipy** wabią nie tylko nas, ale również owady, natomiast **grab** zwyczajny świetnie znosi formowanie i tworzy gęste korony. Jeśli chcemy zaprosić zwierzęta wybierzmy rodzime gatunki drzew owocowych np.: **czereśnia**, **jarząb** pospolity, **grusza** pospolita lub **głogi**. Na terenach publicznych potrzebujemy drzew, które mogą stanowić miejsce żerowania ptaków oraz będą wieloletnim schronieniem dla fauny miejskiej, np.: **kasztanowce**, wiązy, dęby, wierzby.

Zadanie realizowane w ramach działania C5 projektu LIFE EKOMALOPOLSKA „Wdrażanie Regionalnego Planu Działań dla Klimatu i Energii dla województwa małopolskiego” (LIFE-IP EKOMALOPOLSKA / LIFE19 IPC/PL/000005) dofinansowanego ze środków programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.